

Dr. Cziva Oszkár

A Biztonsági Tiszt, mint a beavatkozók védelmezője

A tűzoltási, műszaki mentési tevékenységek során a tűzoltásvezető (kárhely-parancsnok) ma a tényleges „hatalom” (döntésre jogosult személy), mert a tűz oltásának egyszemélyi felelős vezetője, aki a feladatának ellátásához szükséges, minden intézkedést megtehet.[1] Tevékenységét írott és íratlan szabályok határozzák meg, a tűzoltóság története során a kihívások változásával a feladata is folyamatosan változik. Egy dolog azonban még ebben a dinamikus helyzetben is változatlan. Felelős a káresemény szakszerű és gyors felszámolásáért, valamint a beavatkozó állomány biztonságáért.

A tűzoltásvezető feladatait és kötelezettségeit a Tűzoltási Szabályzat részletesen meghatározza. Amennyiben alaposan és minden részletre kiterjedően tanulmányozzuk a szabályzat ide vonatkozó pontjait, akkor megállapíthatjuk, hogy esetenként emberfeletti képességekkel kell rendelkeznie a tűzoltásvezetőnek, ha mindezt egy személyben kívánja megoldani. A tűzoltás szakszerű megszervezésén túlmenően olyan kötelezettségei is vannak, melyek kifejezetten a beavatkozó állomány biztonságára vonatkoznak.

Néhány pont a tűzoltásvezető kötelességeiből:

32.5.3 a lehető legbiztonságosabb és az egészséget legkevésbé veszélyeztető munkavégzés feltételeit;

32.12 gondoskodni – ha az indokolt – a biztonsági zóna határának jelöléséről, a kiürítés végrehajtásáról, a biztonsági zónán belüli mozgásról;

32.13 a beavatkozás során – a személyi állomány igénybevételétől függően – köteles gondoskodni

32.13.1 a beosztottak pihentetéséről,

32.13.2 a tűzoltásban közvetlenül részt vevő raj(ok) váltásáról,

32.13.3 az utómunkálatot végzők vagy felügyeletet ellátók váltásáról,

32.13.4 pihenő-, szükség esetén melegedőhely biztosításáról,

***32.13.5 védőitallal, ruházattal és étellel való ellátásról;* [2]**

Ne feledjük el, hogy hazánkban a tűzoltás irányítása a veszélyzónán belülről történik. A tűzoltásvezető a feladatainak ellátását meg kell, hogy ossza – klasszikus esetben – a háttérparancsnokával, hiszen a törzstiszti beosztás már a csoport irányítás esetében is nagyon kivételes esetekben kerül létrehozásra. Feladatainak és kötelezettségeinek az ily módon történő megosztása tehát nem új keletű dolog.

A beavatkozók biztonságának felügyeletére, a hazai gyakorlattól eltérő megoldást is találhatunk országhatárunkon túl. Az Amerikai Egyesült Államokban a tűzoltás irányításának szerves része a Safety Officer, azaz a Biztonsági Tiszt. Jellemzően kétféle szolgálatszervezéssel oldják meg a feladatot. Alapesetben a kikerkező rajparancsnokok közül választ a tűzoltásvezető egy arra alkalmas tisztet, vagy önálló szervezeti beosztásként működik. Mindkét esetre jellemző, hogy nem szervezhető beosztásról van szó, hanem kötelezően működtetendő beosztás. Feladatainak egy része közel azonosak azokkal, melyeket fentebb idéztem a tűzoltási szabályzatból.

1. Szolgálatparancsnok és/vagy az elsőként kikerkező egység parancsnoka jelent neki.
2. Veszélyhelyzet értékelése, védőfelszerelések szükségessége.
3. Szervezés, irányítás:
 - komplex feladatok esetén a B.T. helyettes is kijelölhető
 - több helyszínen történő komplex munkavégzés esetén helyszínenként egy biztonsági tiszt
 - plusz erők igénylése
4. A veszélyes munkavégzés felismerése, beazonosítása.
5. A hibák korrigálása és javításának koordinálása.
6. A higiénia és étel, ital minőségének biztosítása.
7. A biztonsági tiszt helyetteseinek kikérdezése az egyeztetés előtt.
8. T.T. és kockázatelemzés.
9. A taktikai lehetőségek megvitatása, ha nem biztonságos, alternatívák keresése.
 - Sérülések, balesetek elemzése. Preventív tevékenységek előterjesztése.
10. Tervezés, egyeztetés:

A tervezés menete

- Tájékoztatás (helyzet, erők, eszközök)	parancsnokok kijelölése
- Biztonsági kérdések	B.T.
- Célok	kárhely Pk.
- Területhatárok	beavatkozást irányító Pk.1.
- Feladatok kiosztása	beavatkozást irányító Pk.1.
- Erők, eszközök meghatározása egységenként	tervezést irányító parancsnokok
- Felállítási helyek, irányítási pont, háttér	parancsnok
- Sorrendiség	logisztikai parancsnok
- Kommunikáció, egészségügy megtervezés	logisztikai parancsnok
- Érték, pénzügyi helyzet	pénzügyi adm. Pk.
- Kommunikáció társszervekkel	kommunikációs tiszt
- Információk megvitatása	szóvivő
- Az alkalmazott taktika elfogadása	káreset parancsnokok

11. A beavatkozás megtervezésében való részvétel:
 - A Mentési Terv, Eü. Terv jóváhagyása.
 - A biztonsági szabályok kiosztása.
 - A feladatok, speciális információk megvitatásában való részvétel.
12. Balesetek vizsgálata a helyszínen:
 - A helyszín biztosítása.
 - A baleset pontos dokumentálása.
 - A társszervekkel való egyeztetés.
 - Baleseti jegyzőkönyv, irányvonalak, utasítások.
 - Következtetése, javaslatok a jövőre nézve.
13. Stresszhelyzetek, veszélyes anyagokkal kapcsolatos információk átadásának koordinálása.
14. Eseménynapló vezetése. [3]

Ha megvizsgáljuk a hazai adoptáció lehetőségét, akkor nálunk is mind a két szervezeti formát célszerű követni, azaz a kárhelyszínen történő kijelölés, és az állandó szolgálat létrehozása is szóba jöhet. A rendszer bevezetésének előfeltétele, hogy az érintett, vagy szóba jöhető szolgálat-, vagy szerparancsnoki állomány megfelelő képzésben vegyen részt. Fontos az egészségügyi, a pszichikai és fizikai alkalmasság is. Előnyt jelent a kiválasztásnál a műszaki-, építészeti és vegyi jellegű előképzettség, szakismeret. A pszichológiai vizsgálat során különös figyelmet kap a jó kommunikációs készség, a stressz tűrő és döntéshozatali képesség, s mindezek együttes és hosszan tartó alkalmazása.

Fontos kiemelni, hogy a Biztonsági tiszt a tűzoltásvezető közvetlen alárendeltségében tevékenykedik. Feladata beavatkozások alkalmával a tűzoltásvezető tevékenységének segítése. Ő kíséri figyelemmel a beavatkozási állomány bevetési körülményeit, annak veszélyeit, regisztrálja a bevetési létszámot, a bevetések időintervallumait, az állomány rotációját, a védőeszközök, felszerelések állapotát, bevethetőségét, a szükséges biztonsági szabályok betartását, a biztonságot elősegítő technikák alkalmazását. A tűzoltás és műszaki mentés irányításában, a taktika megválasztásában szerepet nem vállal, de ha úgy ítéli meg, hogy az indokolatlanul nagy, vagy közvetlen életveszélyt jelent a mentendőkre vagy beavatkozókra nézve, javaslatot kell tennie annak megváltoztatására. A káreset felszámolásában résztvevő állományának közvetlen utasítást nem adhat, viszont az esemény függvényében rendelkeznie kell — a beavatkozás általa megítélt veszélye, bonyolultsága függvényében — a közvetlen irányítása alá tartozó fél, vagy egész rajjal. Folyamatosan kapcsolatot tart a tűzoltásvezetővel.

A raj létszáma a tartalék létszámból kerül kiválasztásra. Feladatuk a rendelkezésre álláson túl az azonnali életmentési tevékenység — a TV-vel egyeztetett és a Bt utasításának megfelelően történő — megkezdése. Az általa igényelt erőket a háttérparancsnok biztosítja a részére.

A civilizáció, a technika ugrásszerű fejlődése következtében veszélyeztetetté, fenyegetetté vált az élő környezet és benne maga az ember is. Naponta lehet hallani balesetekről, tragédiákról. Ez annak tulajdonítható be, hogy a társadalom ma már félelemmel viszonyul a környezetét érhető veszélyforrásokhoz, de sajnálatos módon nem tanulunk az eseményekből. A tűzoltói hivatás nem engedheti meg magának ezt a hozzáállást, nekünk nyitott szemmel kell járnunk, és mindent meg kell tennünk a kárhelyszínen minket váró veszélyekkel szemben. Sajnos ezek a veszélyek teljes mértékben nem szüntethetők meg, csak esetleg csökkenthetők. A Biztonsági Tiszt beosztás – feladatukat jól elsajátító, nagy tapasztalattal rendelkező tűzoltókkal – megteremtése még egy szemet adhat a tűzoltásvezetőnek.

[1] Cziva Oszkár: A fegyveres erők és a rendvédelmi szervek hazai együttműködésének lehetőségei természeti és ipari katasztrófák felszámolásakor, fejlesztési lehetőségek a „katasztrófavédelmi” törvény hatálybalépése előtt c. PhD értekezés. Budapest, ZMNE 1999.

[2] 1/2003. (I. 9.) BM rendelet a tűzoltóság tűzoltási és műszaki mentési tevékenységének szabályairól

[3] http://training.fema.gov/EMIWeb/IS/ICSResource/assets/SO_PCL.pdf